

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMELERİNE BİR ÖRNEK: EGE BÖLGESİ KÖY ÖĞRETMENLERİ DERNEĞİ

Mustafa ŞAHİN*

Öz

Bu araştırmada köy enstitülü öğretmenlerle ilgili sorunları örgütlü olarak ilk kez gündeme getiren ve çözüm arayışlarında önemli rol üstlenmiş olan Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin kuruluşu, amaçları, etkinlikleri ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Köy enstitülü 12 öğretmen, 1949'da İzmir'in Bayındır ilçesinde bir dernek kurmuş ve kurdukları bu derneğin Ege bölgesindeki bütün köy enstitülü öğretmenleri de kapsaması için adını "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği" olarak belirlemişlerdir. Uzun yıllar Ege bölgesinde köy öğretmenlerinin sorunlarını değişik yollarla dile getiren bu dernek, 1958 yılında Türkiye Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonu'na katılmıştır. 1965 yılında kurulan Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın kurulması ve söz konusu sendikanın köy öğretmenlerinin beklentilerine yanıt vereceği umulduğu için varlığına son vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ege Bölgesi, Köy Enstitüleri, Köy Öğretmenleri, Öğretmen Dernekleri.

AN EXAMPLE OF TEACHER ORGANIZATION IN TURKEY: AEGEAN REGION ASSOCIATION OF VILLAGE TEACHERS

Abstract

In this study, Aegean Region Village Teachers Association's establishment, objectives, activities and solutions are discussed. Village institutes' of issues were raised for the first time. It has undertaken an important role in the search for solutions. 12 village institutes' teacher, an association established in 1949 in İzmir, Bayındır. This association of institutes of teachers in the Aegean Region to cover the "Aegean Region Village Teachers Association" has been called. This association for many years the problems of rural teachers in the Aegean Region have expressed in different ways. In 1958, this association has participated in the Federation of Turkey Village Teachers Association. Turkey Teachers' Union was founded in 1965 and Turkey has been the dissolution of the Federation of Village Teachers Association.

Keywords: Aegean Region, Village Institutes', Village Teacher, Teacher Associations.

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, (mustafa.sahin@deu.edu.tr).

Giriş

Öğretmen örgütlenmeleri Batı dünyasında Sanayi Devrimi sonrası modernleşmenin ve siyasal çeşitliliğin artışının sonuçlarından biri olarak 1800'lerde gündeme gelmiştir¹. FISE (Uluslararası Eğitim Sendikaları Federasyonu), CMOPE (Öğretim Mesleği Örgütleri Dünya Konfederasyonu), FIAI (İlkokul Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), FIPESO (Resmi Ortaöğretim Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), CSME (Öğretmenler Dünya Sendikal Konfederasyonu) gibi uluslararası öğretmen dernekleri ve sendikalarının faaliyete geçmesi ise 1900'lerin ilk çeyreğinden başlayarak gelişmeye başlamıştır².

Osmanlı siyasal rejiminde 10 Temmuz 1908'e değin açık bir çoğulculuk yoktur. Bu tarihte ise "Hürriyetin İlanı" adıyla meşrutiyetçi bir siyasal rejimin açılış töreni vardır. Bu tarih aynı zamanda çok partili rejimin de ilk adımıdır. İkinci Meşrutiyet olarak anılan dönem Türkiye'nin demokratik gelişmelerinde ileri ve yürekli atılımlarla doludur. Kanun-i Esasi'de yapılan değişiklikler kamuda özgürlükleri genişletmiş, toplanma ve dernek kurma özgürlüğünü tanımıştır³. Dönemin özgürlükçü yapısıyla birlikte hemen her mesleki oluşum dernekleşme yoluna gitmeye başlamıştır⁴. Bu çerçevede kurulan ilk öğretmen örgütü Encümen-i Muallimin'dir.⁵ Bu ilk adımı Muhafaza-i Hukuk-ı Muallimin Cemiyeti, Cemiyet-i Muallimin gibi öğretmen cemiyetleri izlemiş ve giderek sayıları çoğalmıştır.

Erken dönemde kurulan öğretmen cemiyetlerinin ve atılan adımların daha geniş kitlelere ulaşması ve sağlıklı bir hale gelmesi İkinci Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. Sosyal devlet politikalarının Avrupa'da yaygınlaşması Türkiye'yi de yakından etkilemiştir. Cemiyetler kanununda yapılan değişikliklerle dernek, sendika vb. örgütlerin kurulmasına olanak tanınmıştır⁶.

1 Robert J. Braun, *Teachers and Power: The Story of the American Federation of Teachers*. New York: 1972; William Edward Eaton, *American Federation of Teachers, 1916-1961*, Urbana: 1975; Glenn Blackburn, *Western Civilization: From the Birth of Modern Science to the Present*, New York: 1991; Marjorie Murphy, *Blackboard Unions: The AFT and the NEA, 1900-1980*, Ithaca: 1991; Forrest W. Parkay, *Social Foundations for Becoming a Teacher*, Boston: 2006; Dennis Gaffney, *Teachers United: The Rise of New York State United Teachers*. Albany: 2007; Timothy Reese Cain, "For Education and Employment: The American Federation of Teachers and Academic Freedom, 1926-1941", *History of Higher Education Annual*, volume 26 (2007), pp.67-102.

2 Yahya Akyüz, *Öğretmen Örgütlenmesi: Türkiye, Fransa, İsviçre'de ve Uluslararası Düzeyde*, Ankara: 1980, s.40.

3 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, cilt.1, *İkinci Meşrutiyet Dönemi*, 2. baskı, İstanbul: 1988, s.3.

4 Yahya Akyüz, "Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On yılına Bakışlar (1908-1918)", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Ankara: 2009, sayı.22, ss.1-49.

5 Akyüz, a.g.m. s.10; Niyazi Altunya, *Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi: 1908-1998*, Ankara: 1998, ss.22-23.

6 Altunya, a.g.e. s.49.

Türkiye’de öğretmen örgütçülüğünde özel bir yeri olan köy öğretmen dernekleri, 1949 yılından başlayarak köy enstitülerinden mezun olan öğretmenler tarafından kurulmaya başlanır. Bu derneklerin çok sayıda ve farklı yerlerde kurulmasının nedenleri arasında hem kurucularının yetişme ve dünyaya bakış tarzlarının farklılığı, hem sorunların görece çeşitliliği, hem de tutucu kadrolar elinde yönetilen yerel derneklerin ve 1948’de kurulan Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu’nun söz konusu öğretmenleri horlayıcı, hatta zaman zaman dışlayıcı tavırlarından kaynaklanmıştır⁷.

Bu bağlamda 1949 yılında İzmir Bayındır’da kurulan Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği köy öğretmenlerinin örgütlenmesinde bir ilk olması bakımından Türk eğitim tarihinde özel bir öneme sahiptir.

Türkiye’de öğretmen örgütleri ile ilgili, Yaşaroğlu (1949)⁸, Akyüz (1978⁹; 1980¹⁰; 2009¹¹), Akgöl (1981)¹², Okçu (1981)¹³, Göldaş (1984)¹⁴, Kurt (1994)¹⁵, Evren, Erdem ve Yıldırım (1995)¹⁶, Altunya (1998)¹⁷, Coşkun (1999)¹⁸, Orhan (2001)¹⁹, Nurdoğan (2007)²⁰ ve Uygun (2009)²¹ tarafından yapılmış olan çalışmalar alanyazına katkı sağlayan çalışmalardır. Bununla birlikte Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği hakkında yapılmış akademik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmada alanyazın taraması yapılmış, derneğin yayın organı olan Gayret Dergisi temel materyal olarak kullanılmıştır. Dernekte üye ve yönetici

7 Altunya, a.g.e. s.53.

8 Ahmet Halit Yaşaroğlu, “Meşrutiyetten Sonra İlk Talebe Cemiyeti-İlk Muallimler Cemiyeti”, *Öğretmen*, sayı.25-26, Kasım/Aralık 1949.

9 Yahya Akyüz, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri, 1848-1940*, Ankara: 1978.

10 Akyüz, a.g.e.

11 Akyüz, a.g.e.

12 Halim Akgöl, *Türkiye Öğretmenler Sendikası: 1965-1971*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.

13 Kadir Okçu, *Türkiye’de Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu: 1948-1969*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.

14 İsmail Göldaş, *İstanbul İlkokul Öğretmenlerinin Grevi (1920)*, İstanbul: 1984.

15 Ali Kurt, *Öğretmenlerin Sendikal Eğilimleri (Ankara Örneği)*, TODAİ, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1994.

16 Sami Evren, Siyami Erdem ve Cafer Yıldırım, *Eğitim Emekçileri Tarihi*, İstanbul: 1995, Bireşim Yayınları.

17 Altunya, a.g.e.

18 Feyzi Coşkun, *Çalışma İlişkileri Bakımından TÖB-DER*, Ankara: 1999, Kültür Bakanlığı Yayınları.

19 Ahmet Orhan, *Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi ve Hukuki Dayanakları (1923-1980)*, İstanbul: 2001, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

20 Arzu M. Nurdoğan, “Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallimler Cemiyetleri (1908-1914)”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Güz 2007, sayı.27, ss.65-82.

21 Selçuk Uygun, “Öğretmen Örgütleri ve Çanakkale Muallimler Birliği”, *Çağdaş Eğitim*, Nisan 2009, sayı. 363, ss.18-25.

olarak görev almış kişilerle söyleşiler yapılmıştır. Konuyla ilgili İzmir'in yerel gazetelerinden olan Demokrat İzmir ve Yeni Asır gazeteleri incelemeye tabi tutulmuştur.

Derneğin Kuruluşu ve Kurumlaşması

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin kuruluş amacı; asıl mesleği öğretmenlik olan kişilerin her türlü düşünsel gelişmelerine yardım etmek, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmada bulunmak ve bu suretle öğretmenlik mesleğinin yükselmesine hizmet etmektir. Fakat derneğe her öğretmen üye olamamaktaydı. Derneğe üye olabilmek için köy enstitülü olmak ön koşulu ve derneğin asıl amacı köy enstitülerinden mezun olan öğretmenleri bir çatı altında toplamak, sorunlarına çözüm aramaktı.

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'ne ilişkin ilk adım Bayındır'da bir grup öğretmen tarafından atılmıştır. Derneğin kurucular listesinde yer alan 12 öğretmen şu kişilerden oluşmaktaydı²²: Halil Akyavaş, Kemal Akyavaş, Mehmet Aşıcı, Ahmet Bakıcıoğlu, İbrahim Çitak, Kemal Karaaslan, Yusuf Okutan, Mustafa Orak, Remzi Özkan, Selahattin Tosun, Mehmet Ali Vural, İbrahim Yıldız.

Derneğin kuruluş aşamasında ve sonraki yıllarında en önemli kişilerinden biri olan ve Bayındır-Çırpıköy Okulu'nda öğretmenlik yapan Halil Akyavaş, anılarında kuruluş çalışmaları ve yaşanan zorlukları şu şekilde ifade etmiştir²³: *"Birkaç öğretmenle Çırpı okulunda toplandık ve bir dernek kurma kararı aldık. İkinci toplantıda tüzük okundu, üçüncü toplantıda imzalanacaktı. Aradan bir müddet geçmişti ki ilçeden kötü haberler gelmeye başladı. Neymiş komünistler Arıkbaşı-Çırpı okulunda toplantı yapmışlar, örgütleneceklermiş, kaymakam duymuş. Maarif memuruna söylemiş: Halil Akyavaş'a söyleyin bu işten vazgeçsin sonu kötü olur. Sonra ne derler, komünistler faaliyete geçtiler, komünizmi yaymaya çalışıyorlar. Bu sözler öğretmenler arasında şok etkisi yarattı. Tüzüğü imzalamaktan çekindiler. Niye imzalamıyorsunuz dediğimizde, bizi komünist olarak vasıflandırıyorlar diyorlardı. Çekinen bazı arkadaşlara moral verdik, çekinmeyin diye. İlçeden gelen bu haberlerden sonra toplantımıza gelenlerin sayısı düştü. Ne de olsa çekinenler başlarının derde girmesini istemiyorlardı. Tüzük önce cesaret edip gelenlere imza ettirildi. Sonra da gelmeyenlerin köylerine gidip imzalatılacaktı. Yağmur, çamur demeden köy köy dolaşıp arkadaşları ikna ederek tüzükleri imzalatıttık. Çekinenlere de dışarıdan yardım edersiniz dedik. İmzalama bitince dilekçeyi kaymakamlığa verdik. Tetkik ve incelemeden sonra dernek fiilen kurulmuş oldu".*

Derneğin ilk Genel Kurulu 10 Temmuz 1949 pazar günü Bayındır Kazım Dirik İlkokulu'nda yapılmış ve toplantıyı kurucu heyet başkanı olarak Halil Akyavaş bir konuşma yaparak açmıştır. Konuşmasında yeni bir dernek

22 Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Tüzüğü, Madde: 28.

23 Halil Akyavaş, *Toplum Kalkınması Çalışmaları*, Etki Yayınları, İzmir, 2002, ss.8-10.

kurduklarını, üyelerin çabasıyla bunu yaşatabileceklerini ve öğretmenlere hizmet götürebileceklerini anlatmış ve her şeyin tüzüğe göre yapılacağını belirtmiştir. Sınırlı sayıda üye ile yapılan bu ilk Genel Kurulda ilkeler belirlenmiş, istekler sıralanmış ve yöneticiler seçilmiştir. Derneğin ilk günlerde 24 üyesi vardır. Derneğin etkin hale gelebilmesi için kısa sürede üye sayısı artırılmaya çalışılmış ve bunun için 1949 yaz aylarında bir fırsat yakalanmıştır. Bakanlık 20 Haziran-20 Eylül 1949 tarihleri arasında köy enstitüsü mezunu öğretmenler için üç ay süreyle tamamlama kursları açmıştır²⁴. İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü’nde bu kurslara gelen öğretmenlere de ulaşılmasıyla derneğin üye sayısında kısa sürede ciddi bir artış olmuş ve üye sayısı 561’e yükselmiştir. Dernek Yönetim Kurulu, öğretmenlerle daha sıkı bir işbirliğinde bulunmak ve üye sayısını en kısa süre içinde artırmak için 20 öğretmeni bulunan her ilçe merkezine birer şube açılmasına karar vermiş ve ilk girişim olarak da 7 Ocak 1950’de Ödemiş şubesi açılmıştır²⁵.

Dernek için Bayındır’ın yetersiz gelmeye başlaması üzerine derneğin merkezi İzmir’e taşınmıştır. İlk zamanlarda İzmir Yeni Doğan Otel’inde bir oda kiralanmış ve derneğin merkezi olarak kullanılmıştır. Dernek genel merkezinin daha sonraki daimi adresi İkinci Beyler Sokak, numara 40 olmuştur²⁶. Bayındır’da başlayan dernekleşme adımı yukarıda belirtildiği gibi Ödemiş’te ilk şubenin açılması ve merkezin İzmir’e taşınmasıyla hızla gelişmiş ve şube sayısı artmıştır. Nitekim Ege Bölgesinde birçok il merkezinde ve ilçede şubeler açılmıştır. Açılmış olan şubeler şunlardır²⁷:

İzmir: Merkez, Bayındır, Bergama, Bozdoğan, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Menemen, Ödemiş, Tire, Torbalı ve Urla.

Aydın: Merkez, Germencik, Kuşadası, Nazilli ve Söke.

Denizli: Merkez, Çal, Çine, Çivril ve Sarayköy.

Kütahya: Merkez, Emet ve Simav.

Manisa: Merkez, Akhisar, Alaşehir,^{28*} Gördes, Kula, Salihli ve Turgutlu.

24 “Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmenler İçin Tamamlama Kursları”, *Tebliğler Dergisi*, c.12, sayı.541, ss.22-24 (06.06.1949).

25 Akyavaş, a.g.e. ss.13-16.

26 Buradaki dernek binası okul haline getirileceği için Ağustos 1953’de Bahribaba karşısındaki eğitim yurduna taşınmıştır. “Dernek Merkezimiz Nakledildi”, *Gayret*, sayı.21-22, s.14 (Eylül-Ekim 1953). Eğitim yurdu müzik okulu olacağı için Aralık 1953’de tekrar eski yerine taşınmıştır. “Derneğimizin Yeni Merkezi”, *Gayret*, sayı.25, s.2 (Ocak 1954).

27 Şube isimlerine ilişkin tek veri olarak derneğin 1952 yılı başında yayın organı olarak faaliyete geçen *Gayret* dergisi kullanılmıştır. Dergide derneğin şubelerinin açıldığı yerler tarihleri ile verilirken eskiden açılanların olağan kongreleri haber olarak verilmiş ve bu liste derginin değişik sayılarından derlenmiştir. *Gayret* dergisi, Eylül-Ekim 1952 tarihli 9-10. sayılarında Uşak merkezinde de bir şubenin açıldığını bildirilmekle birlikte şube kurma çabasında bulunan Mehmet Cimi, kuruluş dilekçesinin dernek genel merkezine iletilmesine rağmen bu şubenin açılmadığını söylemektedir. Mehmet Cimi ile 13.05.2002 tarihli görüşme.

28 *Alaşehir şubesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için şube kurucularından Süleyman Dinçer, *Çitlenbik Kayayı Çatlattı*, İzmir, 2002, ss.128-132’ye bakılabilir.

Muğla: Merkez, Fethiye, Köyceğiz, Milas ve Yatağan.

Derneğin ikinci Genel Kurulu 10 Eylül 1950'de İzmir Gül Gazinosu'nda yapılmıştır. Genel kurulda dernek başkanı tarafından bir yıllık çalışmalara ilişkin rapor okunmuştur. Derneğin bütün köy öğretmenlerinin dilek ve hislerine tercüman olarak büyük bir azimle hareket ettiği ve Ege Bölgesi'nde toplam 18 şube açıldığı ve bunun bütün Türkiye'yi kapsama yolunda atılmış bir adım olduğu belirtilmiştir²⁹.

Derneğin Amaçları

Kurucu başkan Halil Akyavaş anılarında köy enstitüsü mezunu köy öğretmenlerinin böyle bir derneğe neden ihtiyaç duyduklarını şöyle açıklamaktadır³⁰: “İlçede öğretmen toplantılarında fikirlerimizi rahatça savunamıyorduk. Köy enstitüsü mezunu olmayanlar, köy enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin derdinden anlamazdı. O yıllarda çok partili hayat yeni başlamıştı. Bir kısım siyasilere, öğretmen evlerini göstererek sizi komünist yuvası olan bu evlerin yapılmasından kurtaracağız diyorlardı. Öğretmenlerin bu söylenenlere cevap verme imkânları yoktu. Bunlar ancak bir dernek kurularak aydınlatılabilirdi. Bu dernek aracılığıyla sesimizi daha rahat duyurabilecektik. İstedığımız fikri, dilediğimiz gibi savunabilecektik. Karşıdan gelebilecek çamurlara komünist uşakları gibi ithamlara karşı daha iyi savunma yapacaktık. Tezlerimizi, yayımlayacağımız bir dergide rahatça belirtecektik. Çıkaracağımız kitap, broşürleri basın organlarında yayımlayabilecektik”.

Biriken sorunların dışında bir dernek çatısında örgütlenerek çözüm arayışına girilecek daha pek çok sorun ve gereksinim vardı. Bu sorunlar ve gereksinimler dernek kurulduktan sonra öncelik sırasına göre derneğin amaçlarını oluşturmuştur. Bu amaçlar şunlardı:

a) Maaş sorunu: Köy enstitülü öğretmenler yasaya göre, okuldan mezun olunca köylere atanıyorlardı ve kendilerine 20 TL ücret ile bir miktar arazi ve araç-gereç veriliyordu. Geçim aracı olarak kendisine verilen bu arazi ve araçlardan öğretmenler yeterince yararlanamıyordu. Çünkü birçok köyde arazi bulunup verilemiyor ya da aletler iyi kalite olmadığından kırılacakları korkusuyla çoğunlukla kullanılmıyorlardı. Bu nedenle öğretmenlerin geçimlerini sağlamaları gerçekten zordu. Daha sonraları öğretmenlerin ücretlerinde artışlar sağlandı; fakat diğer öğretmenlere maaş verilirken köy enstitüsünden mezun öğretmenlere ücret veriliyor olması ve 100 TL'lik ücretin bazı kesintiler sonrası 74 TL olarak öğretmene ulaşması ciddi sıkıntılar yaratmaktaydı. Öğretmenlere maaş yerine ücret ödendiği için ayrıca kıdem sorunu da oluşuyordu ve bunun acilen çözülmesi gerekmektedir³¹.

29 “Ege Bölgesi Köy Öğretmenlerinin Toplantısı”, *Yeni Asır*, 11.09.1950.

30 Akyavaş, a.g.e. ss.7-9.

31 Süleyman Adıyaman, “Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine” *Gayret*, S.13, s.10 (Ocak 1953); Halil Akyavaş, “Köy Enstitüleri İle Öğretmen Okulları

b) Kıdemlerdeki kayıp sorunu: Köy enstitülü öğretmenlerin 1 Ocak 1950 tarihinde 5479 sayılı yasa ile maaşa geçmeleri mümkün olmuştur. Ancak 1942-1950 yılları arasında ücretli olarak çalıştıkları yılların kıdemlerine sayılması için yeni bir intibak yasasının çıkartılmasına yönelik dernek yöneticileri tarafından mücadele verilmiştir. Kıdemlerdeki kayıp sorununun derhal çözülmesi istenmektedir³².

c) Yüksek köy enstitüsü mezunlarının uygun yerlerde görevlendirilmeleri: Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü’nden mezun olanlar; öğretmen, başöğretmen ve gezici başöğretmen olarak atanmışlardı. Ancak mezunlar kendilerine ilköğretim müfettişliği veya ilköğretmen okulları ile ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik verilmesini istiyorlardı³³.

d) Yaz tatilinin uzatılması: Enstitülü öğretmenlere ücret dışında ayrıca arazi verilmektedir. Bu arazilerden yeterli oranda yararlanmak için öğretmenlere tarım mevsimini kapsayacak şekilde bir yaz izni verilmesi istenmiştir³⁴.

e) Askerlik sorunu: Köy enstitülü öğretmenlerin askerlik sürelerinin geciktirilmesi konusu dernek tarafından sıkça dile getirilmiş ve gerek Milli Eğitim Bakanlığı, gerekse Milli Savunma Bakanlığı yetkilileriyle değişik zamanlarda görüşmeler yapılmıştır. Yıllardır köy öğretmenliğinde özveriyle çalışan köy enstitülü binlerce öğretmenin askerlik hizmetlerinin devamlı olarak ertelenmesi ve bu erteleme nedeniyle köy enstitülü öğretmenlerin yedek subaylık haklarının ellerinden alınması şeklinde söylenti dolaşması, öğretmenleri madden ve manen rahatsız etmişti. Köy enstitüsü mezunu öğretmen aleyhtarı bazı kişilere söylentileri artırma fırsatı verdiği için öğretmenler büyük üzüntü duymuşlardır³⁵. Bu sorun en kısa sürede çözülmeliydi.

f) Dergi çıkartılması: Derneğe mensup üyelerin sorunlarını dile getirecek ve üyelere eğitim alanında katkı sağlayacak bir derginin çıkartılması gerekliliği daha ilk günlerden itibaren konuşulmaya başlanmıştır.

Birleştirildi”, *Gayret*, S.26, s.11 (Şubat 1954).

32 Halil Akyavaş, “Yeni bir İntibak Kanunu Tasarısı Teklif Ediyoruz”, *Gayret*, S.27, s.5 (Mart 1954); Süleyman Adıyaman, “Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine” *Gayret* S.13, s.10 (Ocak 1953).

33 “Yüksek Köy Enstitüsü Toplantısı”, *Gayret*, S.38, s.2, 8 (Şubat 1955); “İki Problemimiz Etrafında”, *Gayret*, sayı.36-37, s.4, (Aralık-1954- Ocak 1955); Süleyman Adıyaman, “Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine” *Gayret*, S.13, s.11 (Ocak 1953).

34 Mestan Yapıcı ile 01.06.2002 tarihli görüşme; Halil Akyavaş, “Allaha İsmarladık”, *Gayret*, sayı.29, s.3 (Mayıs 1954); Sami Akarsu, “Haklı İsteklerimiz”, *Gayret*, S.4, s.8 (Nisan 1952).

35 Sami Akarsu “Haklı İsteklerimiz”, *Gayret*, sayı.4, s.8 (Nisan 1952); Halil Akyavaş, “İntibak Kanunundan Sonra” *Gayret*, S.57-58, ss.3-4, 31 (Ocak-Şubat 1957); Halil Akyavaş, “Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği’nden Milli Eğitim Bakanlığına”, *Gayret*, S.1, s.14 (Ocak 1952); Halil Akyavaş, “Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri’ye Açık Mektup”, *Gayret*, sayı.4, s.5 (Nisan 1952); Osman Aksungur, “Askerliği Özleyiş”, *Gayret*, S.6, s.5 (Haziran 1952); Halil Akyavaş, “Köy Öğretmenlerinin Askerlik Durumu”, *Gayret*, S.7, s.3 (Temmuz 1952); “Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Yeni Yönetim Kurulunun İzmir Valisini Ziyareti”, *Gayret*, S.9-10, s.10 (Eylül-Ekim 1952).

g) Köy öğretmenleri için öğretmen evlerinin yapılması. Gerçekte okul yapılırken hemen yanlarına öğretmen evleri de yapılmıştır. Fakat bu evlerin sayısı yetersizdir. Çünkü aynı dönemlerde birden fazla öğretmen köyde görev yaparken ilk gelen öğretmene ev bulunmakta ancak diğer öğretmenler başka sağlıklı evlerde kalmak zorunda bırakılmaktadır. Bu bakımdan bu soruna acilen çözüm bulunması istenmektedir³⁶.

h) İlkokul öğretmenlerinin yardım sandıklarının birleştirilmesi: Kentte görev yapan ilkökul öğretmenlerinin ayrı, köyde görev yapan öğretmenlerin ayrı yardım sandıkları vardı. Maaştan kesintiler yaklaşık aynı olmasına rağmen, kentte çalışan ilkökul öğretmenleri yardım sandığına üye olanlara 250 TL'lik yardımda bulunulurken, köy öğretmenleri yardım sandığının vermiş olduğu yardım 50 TL'dir. Sandıkların aynı gelirle farklı yardımda bulunması, gerçekte köy ve şehir öğretmen ayrılığı yaratmaktaydı. Bu nedenle dernek üyeleri bu ayırımın ortadan kaldırılmasını istemektedirler³⁷.

i) Köy enstitülü öğretmenlerin köylerdeki 20 yıllık zorunlu hizmet süresinin kısaltılması: Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenlerin köylerde 20 yıl zorunlu hizmet yapması gerekliydi. Bu durum yıllar geçtikçe öğretmenler tarafından önemli bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır. 20 yıllık zorunlu hizmetin öğretmenler için âdete bir cezalandırma olduğu düşünülmeye başlanmış ve böyle bir zorunluluğun kısaltılması istenmiştir³⁸.

j) Öğretmen okulları daha da iyileştirilerek öğretmenler stajyer değil asil olarak atanmalıdır³⁹.

k) Öğretmenlerin mesleki kültürünü geliştirmek için bakanlık tarafından yayımlanan mesleki yapıtlar ilkökul öğretmenlerine parasız ya da hiç olmazsa maliyetine verilmelidir⁴⁰.

l) Köy öğretmenliğini cazip hale getirmek için mahrumiyet zammının ya da yıpranma kıdeminin verilmesi istenmektedir⁴¹.

m) Başöğretmenlerin ek görev ücretleri tekrar ele alınmalıdır⁴².

n) Halkın cehaletten kurtarılması ve ülkede halk eğitiminin geniş çapta ele alınması için yeniçözüm aranmalıdır.⁴³

36 Süleyman Adıyaman, "Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine" *Gayret*, S.13, s.11 (Ocak 1953).

37 Mestan Yapıcı ile 01.06.2002 tarihli söyleşi; Süleyman Adıyaman, "Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine", *Gayret*, S.13, s.11 (Ocak 1953).

38 Halil Akyavaş, "Allaha Ismarladık", *Gayret*, sayı.29, s.3 (Mayıs 1954).

39 "Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri", *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

40 "Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri", *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

41 "Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri", *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

42 Süleyman Adıyaman, "Derneğimiz Mensubini Binlerce Öğretmenin Son Dilekleri Üzerine" *Gayret*, S.13, s.11 (Ocak 1953).

43 "Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri", *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

o) Müfettiş gelmediği için denetlenemeyen ve bu nedenle terfi edemeyen öğretmenler vardır ve bu sorunun ortadan kaldırılması gerekmektedir⁴⁴.

ö) Ders kitabı yazan öğretmene terfi hakkı tanıyacak olan yasa kapsamına mesleki buluş ve mesleki eser yazarların da dâhil edilmesi istenmektedir⁴⁵.

p) Ülke gerçeklerini tanımaları bakımından her yeni mezunun en az beş yıl köyde çalıştırılması ve böylece nakil yönetmeliğinde gerekçeleri bulunmadığı için ömrü boyunca köyde kalan meslektaşlarının da kente gelmelerine ortam yaratacak biçimde nakil yönetmeliğinin değiştirilmesi istenmektedir⁴⁶.

r) Ev kadınlığı ve annelik gereklerini sağlamak için bayan öğretmenlere 20 yılda emeklilik sağlanmalıdır⁴⁷.

s) Kendini geliştirmiş öğretmenlere müfettişlik dahil milli eğitimin her basamağında yükselme olanağı açık tutulmalıdır⁴⁸.

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği yöneticileri biriken sorunların yeri geldikçe tekrar tekrar ele alınmış ve çözümü için çaba göstermişlerdir.

Dernek Yönetimleri

1949 yılında ilk Genel Kurulunu yapan ve onuncu döneminde federasyona katılma kararı alan derneğin Genel Kurul tarihleri, yönetim, denetim ve haysiyet kurullarındaki üyeler şu kişilerden oluşmaktadır:

Birinci Dönem⁴⁹: Genel Kurul tarihi 10 Temmuz 1949. Yönetim Kurulu: Halil Akyavaş (Başkan), İsmail Hakkı Acak, İbrahim Çıtak, Hüseyin Saygı, Selim Kaya, Ethem Uzun, Mehmet Aşıcı. Denetleme Kurulu: Kemal Akyavaş, Selahattin Tosun, Abdullah Çimen. Haysiyet Divanı: Yusuf Okutan, Ahmet Bakıcıoğlu, Refik Varolsun.

İkinci Dönem⁵⁰: Genel Kurul tarihi 10 Eylül 1950. Yönetim Kurulu: Ahmet Giray (Başkan), Osman Çetin (2. Başkan), Mediha Kurt (Sekreter), Halil Akyavaş (Muhasip), Mahmut Ankara (Veznedar). Denetleme Kurulu: Bekir Kacar, Davut Tutar, Mustafa Top. Haysiyet Divanı: Rüştü Özel, Kamil Özhan, Necati Kahraman, Kemal Aydoğdu, Galip Aköz.

Üçüncü Dönem⁵¹: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1951. Yönetim Kurulu: Halil Akyavaş (Başkan), Cemal Güdük (Asbaşkan), Raif Gezer (Sekreter), İbrahim

44 “Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri”, *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

45 “Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri”, *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

46 “Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri”, *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

47 “Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri”, *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

48 “Şuraya Ulaştırılan Öğretim Meseleleri”, *Demokrat İzmir* (13.02.1953).

49 Akyavaş, a.g.e. ss. 13-14.

50 “Ege Bölgesi Köy Öğretmenlerinin Toplantısı”, *Yeni Asır*, 11.09.1950.

51 “Ege Bölgesi Köy Öğretmenlerinin Dünkü Toplantısı”, *Demokrat İzmir*, 09.09.1951; “Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri İdare Heyetinde Vazife Taksimi”, *Demokrat İzmir*, 11.09.1951

Duran (Muhasisip), Bekir Kacar (Veznedar). Denetim Kurulu: İsmet Yılmaz, Mustafa Metin, Mehmet Kara. Haysiyet Divanı: Hidayet Uludağ, Süleyman Çeşmeci, Ali Çaldır, Hasan Erel, Şinasi Eraktay.

Dördüncü Dönem⁵²: Genel Kurul tarihi 9 Eylül 1952. Yönetim Kurulu: Süleyman Adıyaman (Başkan), Bekir Kacar (As Başkan), Fettah Savranoğlu (Sekreter), Halil Akyavaş (Muhasisip), Ahmet Giray (Veznedar). Denetim Kurulu: Kemal Koçana, Mehmet Kırman, Kemal Akyavaş. Haysiyet Divanı: Ömer Soyköse, Adil Uğurlu, Tahir Akgün, Niyazi Yazıcı, Cafer Söğüt.

Beşinci Dönem⁵³: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1953. Yönetim Kurulu: Halil Akyavaş^{54*} (Başkan), Halil Karsoy (Başkan Vekili), Refet Özkan (Sekreter), Selahattin Tosun (Muhasisip), Bekir Kacar (Veznedar). Denetim Kurulu: Süleyman Adıyaman, Adil Uğurlu, Yusuf Balaban. Haysiyet Divanı: Mehmet Emin Özer, Ömer Kurt, Mustafa Parlar, Cafer Söğüt, Cafer Özyeşil.

Altıncı Dönem⁵⁵: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1954. Yönetim Kurulu: Mestan Yapıcı (Başkan), M. Şükrü Koç (Başkan Yardımcısı), Refet Özkan (Sekreter), Fettah Savranoğlu (Muhasisip), Ahmet Giray (Veznedar). Denetim Kurulu: Ömer Kurt, Hakkı Acar, Adil Öztop. Haysiyet Divanı: Bekir Kayalar, Halil Şen, Sait Gürpınar, Mehmet Karagöz, Niyazi Aygün.

Yedinci Dönem⁵⁶: Genel Kurul tarihi 7-8 Eylül 1955. Yönetim Kurulu: Mestan Yapıcı (Başkan), M. Şükrü Koç (As Başkan), Mehmet Gönül (Sekreter), Bekir Kacar (Muhasisip), Ahmet Giray (Veznedar). Denetim Kurulu? Haysiyet Divanı?

Sekizinci Dönem⁵⁷: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1956. Yönetim Kurulu: Mestan Yapıcı (Başkan), Ahmet Giray (Başkan Yardımcısı), Halil Akyavaş (Sekreter), Hatice Oğuz (Muhasisip), M. Şükrü Koç (Veznedar). Denetim Kurulu: Bekir Kacar (Başkan), Davut Tutar, Osman Gencer. Haysiyet Divanı: Kemal Akyavaş, Kemal Yeğen, Hilmi Meydan, Zeki Simavlı, Veli Uysal.

Dokuzuncu Dönem⁵⁸: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1957. Yönetim Kurulu:

52 "Derneğimizin Yeni Vazifelileri", *Gayret*, sayı.9-10, s.20 (Eylül-Ekim 1952).

53 "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Yıllık Genel Kurul Toplantısı", *Gayret*, S.21-22, s.14 (Eylül-Ekim 1953); "Genel İdare Kurulumuz Vazife Taksimi Yaptı", *Gayret*, sayı.29, s.19 (Mayıs 1954).

54 * Halil Akyavaş askere gidince 18.04.1954'de başkanlığa Fettah Savranoğlu getirilmiştir.

55 "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin 6. Büyük Kongresi", *Gayret*, sayı.34, ss.17-18 (Ekim 1954).

56 "Derneğimizin Genel İdare Heyeti İş Bölümü Yaptı", *Gayret*, sayı.46-47, s.26 (Ekim-Kasım 1955); "Köy Öğretmenleri'nin Kongresi Sona Erdi", *Demokrat İzmir*, 09.09.1955.

57 "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Yıllık Toplantısı Yapıldı", *Gayret*, S.53-54, s.28 (Eylül-Ekim 1956); "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin Kongresi", *Yeni Asır*, 09.09.1956.

58 Kongrede büyük merkezlere tayin edilmek için bakanlığın koyduğu koşullar eleştirilmiş ve bu yüzden yalan söylemeye itildikleri ifade edilmiştir. "Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Kongresi Dün Aktedildi", *Demokrat İzmir*, 09.09.1957.

Halil Akyavaş (Başkan), Veli Uysal (Başkan Yardımcısı), Ali Güner (Sekreter), Ahmet Giray (Veznedar), Mestan Yapıcı (Muhasip). Denetim Kurulu (Tespit edilemedi) Haysiyet Divanı (Tespit edilemedi)

Onuncu Dönem⁵⁹: Genel Kurul tarihi 8 Eylül 1958. Yönetim Kurulu (Tespit edilemedi) Denetim Kurulu (Tespit edilemedi) Haysiyet Divanı (Tespit edilemedi)

Derneğin Faaliyetleri

Derneğin çalışmaları dört başlık altında toplanabilir:

Köy enstitülü öğretmenlerin sorunlarına siyasilere ve bürokratlarla görüşerek çözüm aranması: Dernek yönetimi sorunlarını gündeme getirmeyi ve çözüm arayışlarını sadece Gayret dergisi aracılığıyla yapmamıştır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileriyle doğrudan görüşülmesi yoluna gidilmiştir. Köy enstitülü öğretmenlerin sorunu olarak görülen konular hakkında dernek yöneticileri Ankara’da doğrudan Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Eğitim Bakanı ya da ilgili bakan ve üst düzey bakanlık yetkilileriyle görüşmüşlerdir. Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği’nde çalışmalar gerçekleştirilirken dernek yöneticileri iktidarla uyumlu bir davranış sergilemeye özen göstermişler ve biraz da dönemin yapısı gereği anti-komünist bir dernek olduklarını özellikle ifade etmişlerdir⁶⁰. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı ve Başbakan için 1954 seçimlerinden

59 Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği ve Göller Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği 1958 yılında Türkiye Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonu’nu oluştururlar. Federasyon merkezinin ilk zamanlarda İzmir, sonra da Ankara olması kararlaştırılmıştır. Yapılan toplantı sonrasında görev dağılımı şöyle olmuştur: Halil Akyavaş (Başkan), Kemal Demiralp (Göller Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Başkanı’dır ve federasyonda Başkan Yardımcısı olmuştur), Mestan Yapıcı (Genel Sekreter), Enver Ötnü (Muhasip), Ahmet Karaca (Veznedar), Hasan Yalçın (Üye), Nazım Öztürk (Üye), Saim Akeri (Üye). “Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu Faaliyete Geçti”, *Yeni Asır*, 19.09.1958.

60 Söz konusu ifadelerin en çarpıcı olanlarından biri Yeni Asır gazetesinde şu şekilde ifade edilmiştir: “Sizinle memleket için çok mühim bir mesele hakkında konuşmak isterim. Dünya sulhunu tehdit eden komünizm ideolojisine karşı sizleri mücadeleye davet ediyorum. Dernekçe bu işi ele aldık. Vazife gördüğümüz en ücre köylere kadar yayılmak isteyen bu kötü fikre karşı daima tetikte olacağız. Bu hususta hükümete en büyük yardımcı bizler olacağız. Aziz Atatürk’ün dediği gibi komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir sözünü unutmayacağız. Bir iki enstitüye her nasılsa sokulan bu soysuzlar yüzünden bütün enstitüler komünist olamazlar. Bilakis enstitülerde okuyanlar, Sakarya’da, Dumlupınar’da şehit düşen kahraman köylülerin evlatlarıdır. Bu hususta hükümetten ricamız şudur: Köy enstitülerinde bu gibi satılmış kimseler varsa temizlensinler. Kalanlarının da temiz ve milliyetçi kimseler olduklarını efkar-ı umumiyyeye açıklasınlar”. “Ege Bölgesi Köy Öğretmenlerinin Toplantısı”, *Yeni Asır*, 11.09.1950; Akyavaş, a.g.e. ss. 24.

31 Ocak 1954 günü Selçuk Belediye Başkanı’nın Şirince’de yapmış olduğu bir konuşmaya yanıt şeklinde ve köy enstitülerinde öğrenim gören öğrencilerin komünist olmadıklarını ifade eden bir yazı derneğin yayın organı olan Gayret’te şu şekilde kaleme alınmıştır: “Eski devri sırf tenkit gayesiyle mensup olduğu partiye birkaç oy sağlayabilmek için konuşan zatı muhterem, bakınız ne diyor: Memleketi komünist yapmak için komünist yuvası olan köy enstitülerini kurdular ve orada komünistleri topladılar. Sayın Belediye Reisi, oralarda bizi alıp topladı. Özbe öz Türk çocuğuyuz, başımız dimdik, alımız açıktır. Köy enstitülerine alınan ve tamamen köylerden gelen temiz Türk evlatlarının hangi birinin doğup büyüdüğü bu kutsal vatana hıyanet ettiklerini gördün?”

sonra yeni görevlerinde başarı dileyen kutlama telgraflarını çekmişlerdir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a gönderilen kutlama mesajı şunlar yazılmıştır⁶¹: “Yetmiş ikinci yaşınıza girdiğiniz şu anlarda yeniden Cumhurbaşkanlığına seçildiğinizi öğrendik. Candan kutlarız. Köy kalkınması, yurdun kalkınması demek olduğuna göre, 10. TBMM'den köy kalkınmasını hızlandıracak, köy öğretmeninin ihtiyaçlarına tam cevap verecek yeni kanunlar çıkartılmasını sağlayacağınıza emin olduğumuzu derin saygılarımla arz eder, ellerinizden öperim”. Başbakan Adnan Menderes'e gönderilen kutlama mesajında ise şöyle denilmiştir:⁶² “Kurduğunuz yeni hükümetin köye, köylüye, köyde çalışan öğretmenlere de bütün milletimize olduğu gibi refah ve huzur getirmesini ve ele aldığınız her işte başarılar diler, hürmetlerimizi arz ederiz”. Bu uyuma bir başka örnek de, Yönetim Kurulunun aldığı bir kararla yeni İzmir Valisi General Muzaffer Göksen'in derneğin fahri başkanlığına seçilmiş olmasıdır.

Sorunların derneğin yayın organı olan Gayret aracılığıyla kamuoyuna duyurulması ve gündem oluşturulması: Derneğin bir yayın organının olması gerekliliği daha ilk günlerden itibaren konuşulmuş fakat bu istek iki yıl sonra Gayret dergisi ile gerçekleştirilebilmiştir. Gayret aylık meslek ve kültür dergisi olup Ocak 1952'de yayımlanmaya başlamıştır. Dergide ele alınan konular arasında eğitime ilişkin genel konular, öğretmen okullarının sorunları, köy enstitülerinin sorunları, öğretmenlerin görev yaptıkları okullarla ilgili gözlem ve anlatımlar, öğretmenlerin şiirleri, öğretmenlerin yaptıkları karikatürler ve hikâyeler yer almıştır. Dergide son iki üç sayfa genellikle Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin etkinliklerine, derneğin ilanlarına, bilgilendirmelere ve öğretmen haberlerine ayrılmıştır. İlk sayılarında çoğunlukla dernek üyesi olan öğretmenlerin yazılarına yer verilirken, dördüncü sayıdan itibaren çoğunlukla İzmir'in önde gelen yazar ve düşünürlerinin yazılarına yer vermeye başlanmıştır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Mustafa Rahmi Balaban, Sabri Kolçak, Asım Kültür, Fakir Baykurt, Mahmut Makal, Mehmet Başaran, Fuat Gündüzalp bunlardan sadece bir kaçıdır. Derginin yayınlanış amacı ilk sayısında şöyle açıklanmıştır⁶³: Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin düşüncelerini yaymak, üyelerinin çalışmalarından birbirlerini haberdar etmek ve düşünsel olarak üyelere katkıda

---

*Hangi birisi ellerine tevdi edilen çocuklara bu menfur ideolojinin mikroplarını aşılamaaya çalışmış olsun? Hangi birisi, çok cüzi bir ücret verildiği halde geri kalmış köylerin kalkınması için canla başla uğraşmış olmasın? İstanbulluym diyenin askere alınmadığı devirlerde memleketin hudutlarını beklemek Avrupa ortalarına kadar ilerleyerek Viyana kapılarında at oynatmak vazifelerini gören bugün de demokrasi düşmanı komünizme karşı Kunuri'de kahramanlık menkıbelerini yaratan Mehmetlerin, Ahmetlerin torunları ve kardeşleri olan bu köylü çocuklarına, ne hakla komünist diyebiliyorsun? Gittiğin hangi köyde komünist gördün? Hangi köyde bu müesseseden mezun olanların böyle bir sapıklığı ile karşılaştın? Lütfen mensup olduğun kitleye yararmak için politik hayattan uzak, vatandaş çocuklarının yetişmesinden başka bir maksadı olmayan bu müessese mensuplarına dil uzatmamanızı tavsiye ederiz. Bir partiyi tenkit edebilirsiniz ama bizi lekeleye asla...”. “Hayır! Sayın Belediye Başkanı, Köy Enstitüleri Komünist Yuvası Değildir”, *Gayret*, S.27, s.14 (Mart 1954).*

61 *Gayret*, S.30, s.8 (Haziran 1954).

62 “Derneğimiz Fahri Başkanı”, *Gayret*, S.23, s.18 (Kasım 1953).

63 Halil Akyavaş, “Gayret Dergisi Çıkarken”, *Gayret*, S.1 (Ocak 1952).

bulunmak; yetenekleri olduğu halde geliştirmek için olanak bulamayan kişilere ortam hazırlamak; yurdun en tenha köylerine kadar gitmiş olan öğretmenlerin çalışmalarını ortaya koyarak uzak yerlerde bile görev yapsalar gönülden uzak olmadıklarını anımsatmak; görev anında karşılaşılan sorunların giderilmesi için yapılacak çabalara katkıda bulunmak ve kimlerden yardım görülebileceği konusunda bilgilendirmek; Gazete ve radyodan yararlanamayan ve bu nedenle olup bitenlerden haberdar olamayanlara katkı sağlamak; köy enstitülerinden mezun olup mağdur durumda olan ve bu nedenle layıkıyla görev yapamayan öğretmenlere sorunlarını iletecek güçlü bir araç olmak; derneğin daha etkin bir rol oynamasını ve düşüncelerini tüm Türkiye’ye etkin bir şekilde duyurmasını sağlamak.

Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi: Derneğin köy enstitülü öğretmenlerin sorunlarına çözüm arayışının dışında bir başka amacı da üyelerini eğitim yönüyle desteklemek ve onlara hizmet içi eğitim sunmaktır. Bu etkinliklerden en önemlisi yaz kursları olmuştur. Dernek tarafından öğretmenlerin görgü ve bilgelerini geliştirmek için ilki 1954 yaz tatilinde olmak üzere dernek merkezinde kurslar düzenlenmiştir. Tüm çabalara ve kursların ücretsiz olmasına rağmen bu kurslara fazla bir rağbet olmamış ve sadece 25 öğretmen katılmıştır. Düzenlenen kurslar ve kurs öğretmenleri aşağıda belirtildiği gibidir⁶⁴:

Gönen İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden Kenan Okan yönetiminde ucuz ve pratik ders araçları yapımı; Ortaklar İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden Ömer Sümer yönetiminde ilkokullarda resim ve yazı öğretimi; Öğretici Filmler İzmir Bölge Başkanı Turgut Kömürcüoğlu yönetiminde sinema makinesinin kullanımı.

1955 yaz aylarında tekrar öğretmenlere yönelik kurslar düzenleneceğine ilişkin Gayret dergisi aracılığıyla bildirimde bulunulmuş ve konu ile ilgili bir anket formu da yayımlanmıştır. Bu ankette hangi kursların düzenlenmesi ve kursların kimler tarafından verilmesi gerektiği soruları sorulmuş ve öğretmenlerden bu formu doldurup derneğe ulaştırmaları istenmiştir. Gelen yanıtlara dayalı olarak Temmuz 1955’de dernek merkezinde kurslar düzenlenmiştir. İkinci kez düzenlenen bu kurslara 60 öğretmen katılmış ve bu ilgi dernek yönetimini memnun etmiştir. Düzenlenen kurslar ve kurs öğretmenleri aşağıda gösterildiği gibidir⁶⁵:

Sabri Kolçak, Refik Çetintepe ve M. Şükrü Koç yönetiminde köy okullarında eğitim ve öğretimin sorunları ve çözüm yolları; Öğretici Filmler İzmir Bölge Başkanı Turgut Kömürcüoğlu yönetiminde sinema makinesi ve

64 *Gayret*, S.32, s.19 (Ağustos 1954).

65 *Gayret*, S.44, ss.26-27 (Ağustos 1955). Dönemin Dernek Başkanı Mestan Yapıcı 1955 yaz ayında düzenlenen bu kurs için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kendilerine 50 TL para yardımı yapıldığını, bu paranın kurs düzenlemede kendilerin rahatlattığını belirtmiştir. Mestan Yapıcı ile 01.06.2002 tarihli görüşme.

projeksiyon kullanımı; Kütüphaneci ve öğretmen Mestan Yapıcı yönetiminde köy okullarında çocuk kitaplığı kurulması ve düzenlenmesi.

Kutlama günleri ve sosyal etkinlikler düzenlenmesi: Dernek 1953 yılında zengin bir eşya piyangosu düzenlemiş ve ikramiye olarak halı, radyo, av tüfeği, fotoğraf makinesi, elbiselik erkek/kadın kumaşı, kol saati, düdüklü tencere, daktilo makinesi ve Gayret dergisine abonelik vermiştir⁶⁶. 17 Nisan köy enstitülerini kutlama günü olarak ilan edilmiş, bu kutlamaların en geniş katılımı ve parlak olanı 1954 yılında düzenlenmiştir⁶⁷.

Maaş sorunu: Derneğin ilk zamanlarda üzerinde durduğu en önemli konu budur. Ankara'ya konu ile ilgili olarak heyet gönderilmiş ve İzmir milletvekilleri dernekteki toplantıya davet edilip sorunlar iletilmiştir. Nihayet, 1 Ocak 1950 tarihinde 5479 sayılı yasa ile köy enstitülü öğretmenlerin maaşa geçmeleri mümkün olmuştur⁶⁸.

Derneğin bir yayın organına sahip olması: Dernek mensubu olan köy enstitülü öğretmenlerin sorunlarını dile getiren ve derneğin yayın organı olan Gayret, 1952 yılında yayımlanmaya başlamış, alanında önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Kıdem kayıpları sorunu: 1950 yılında köy enstitülü öğretmenler maaşa geçmişlerdir. Bununla birlikte 1942-1950 yılları arasında ücretli çalıştıkları için bir kıdem farkı doğmuştur. Bu nedenle 10 yıldan daha fazla çalışan köy enstitüsü mezunu bir öğretmen ilköğretmen okullarından yeni mezun birisiyle aynı maaşı almıştır. 25.01.1957 yılında 6888 sayılı "Köy Enstitüleri İle İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkındaki 6234 Sayılı Kanuna Ek Kanun" ile bu sorun giderilmiş ve öğretmenlerin geçmiş yıllardaki kayıp kıdem sorunu çözülmüştür.

Askerlik sorunu: Yıllardır askere alınmayan köy enstitülü öğretmenler sorunu, derneğin ciddi bir kararlılıkla konu üzerine gitmesiyle Kasım 1952'de çözülmüştür. Bu tarihten itibaren köy enstitülerinden mezun olan ilk gruplardan başlanarak öğretmenler yedek subay olarak askere alınmaya başlanmıştır. Askerlik sorununun olumlu bir şekilde çözülmesi üzerine İzmir gazetelerinde derneğin teşekkürü yayımlanmıştır⁶⁹: "*Hükümetimizin bu işi derneğimiz üyelerinin lehine kesin bir karara bağlamış olduğunu İzmir Valiliği'nin derneğimize gönderdikleri yazıları ile öğrenmiş bulunuyoruz. Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin askere alınması işini belli bir düzene bağlayan ve yedek subaylık haklarını yasal olarak tanımak koşuluyla derneğimiz üyesi binlerce öğretmenin üzüntüleri giderilmiştir. Bu konuda bizleri destekleyen İzmir Valisi Osman Sabri Adal'a ve Askeri Şura üyesi General Muzaffer Göksenin'e teşekkür ederiz*".

66 Gayret, S.13, s.20 (Ocak 1953); Gayret, S.21-22, s.1 (Eylül-Ekim 1953).

67 Gayret, S.29, ss.15-17 (Mayıs 1954).

68 Halil Akyavaş, "Köy Enstitüleri İle Öğretmen Okulları Birleştirildi", Gayret, S.26, s.11 (Şubat 1954).

69 Süleyman Adıyaman, "Askerlik Meselemiz Kati Olarak Hallolmuştur", Gayret, sayı.11, s.2 (Kasım 1952).

Köy enstitülü öğretmenlerin köylerdeki 20 yıllık zorunlu hizmet süresinin kısaltılması: Zorunlu hizmet süresi Köy Enstitülerdeki öğrenim süresi olan beş yılın bir buçuk katı olarak değiştirilmiş ve böylelikle Köy Enstitülerinden mezun olanlar yedi buçuk yıl zorunlu hizmetle yükümlü tutulmuşlardır⁷⁰.

Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarının uygun yerlerde görevlendirilmeleri: Konuyla ilgili dernek etkin bir çalışma yürütmüş; hem basın aracılığıyla kamuoyu yaratılmaya çalışılmış, hem de M. Şükrü Koç, Rıza Dönmez ve Ziya Özlen’den oluşan grup bakanlıkta yaptıkları girişim sonucunda şu sonuca ulaşmıştır⁷¹: İlköğretim müfettişliğini Gazi Terbiye Enstitüsü’nden mezun olanlarla sınırlayan 3407 sayılı yasayı değiştirecek olan ilköğretim yasası çıkıncaya kadar Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarının ilköğretim müfettişliğine tayin edilebileceği bakanlık tarafından kabul edilmiştir. Buna göre; Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarının başarıları iller tarafından belirlenecektir. Yüksek Köy Enstitüsünün tarım ve tarımla ilgili bölümlerini bitirenler ilköğretmen okullarına ve ortaokullara ziraat öğretmeni olarak tayin edilebilecektir. Güzel sanatlar, yapı ve maden işleri şubelerinden mezun olanlar ise ilköğretmen okullarında ve ortaokullarda öğretmenlik yapmak için bir tamamlayıcı kurstan geçirileceklerdir. Bu öğretmenlerin hangi dersin öğretmenliğini yapacaklarına dair esaslar da kabul edilmiştir. 1955 Kasım ayı ile birlikte sözü edilen kararlar uygulanmaya başlanmıştır⁷².

Sonuç

Köy enstitülü öğretmenlerle ilgili sorunları örgütlü olarak ilk kez gündeme getiren ve çözüm arayışlarında önemli rol üstlenmiş olan Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği’nin ele alındığı bu çalışmada derneğin kuruluşu, amaçları, etkinlikleri ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Bayındır’da köy enstitülü 12 öğretmen tarafından 1949 yılında kurulan Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği, uzun yıllar etkin bir şekilde çalışmış ve köy enstitülü öğretmenlerin sorunlarını değişik yollarla dile getirilmesini sağlamıştır. 1949’da İzmir’in Bayındır ilçesinde bir dernek kurmuş ve kurdukları bu derneğin Ege bölgesindeki bütün köy enstitülü öğretmenleri de kapsamı için adını “Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği” olarak belirlemişlerdir. Dernek etkinliğini sürdürdüğü ilk yıllarında köy enstitülü öğretmenler arasında çok popüler olmuştur. Bu nedenle ilk Genel Kurulunu 24 üye ile yapmışken sonraları üye sayısı yüzlerle ifade edilmeye başlanmıştır.

Dernek faaliyette bulunduğu süre içinde dernek yönetimleri köy enstitülü öğretmenlerin sorunlarına çözüm bulmak amacıyla Milli Eğitim

70 “Enstitü Mezunlarının Mecburi Hizmeti”, *Gayret*, S.6, s.20 (Haziran 1952).

71 “Yüksek Köy Enstitüsü Mezunları”, *Gayret*, S.40, s.27 (Nisan 1955); “Köy Enstitüsü Mezunları İçin İntibak Kanunu”, *Gayret*, S.43, s.26 (Temmuz 1955).

72 “Yüksek Köy Enstitüsü Mezunları”, *Gayret*, S.48, s.2 (Aralık 1955).

Bakanlığı yetkilileriyle ve doğrudan Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Eğitim Bakanı ya da ilgili bakan ve üst düzey bakanlık yetkilileriyle görüşerek çözüm arama yoluna gitmiştir. Çözüm arayışlarında derneğin yayın organı olan Gayret Dergisi kuşkusuz çok önemli bir araç halinde kullanılmıştır. Dernekte öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi yönünde adımlar atılmış yaz tatillerinde katılımcı sayısı sınırlı da olsa öğretmenlere eğitimdeki yenilikler, farklı ders materyalleri kullanımı gibi hususlarda kurslar verilmiştir. Derneğin çabalarının da sonucu olarak köy enstitülü öğretmenlerin maaşa geçmeleri mümkün olmuş, öğretmenlerin geçmiş yıllardaki kayıp kıdem sorunu çözülmüş, yıllardır askere alınmayan köy enstitülü öğretmenler sorunu, derneğin ciddi bir kararlılıkla konu üzerine gitmesiyle çözülmüş ve köy enstitülerinden mezun olan ilk gruplardan başlanarak öğretmenler yedek subay olarak askere alınmaya başlanmıştır. Köy enstitülü öğretmenlerin köylerdeki 20 yıllık zorunlu hizmet süresi yedi buçuk yıl ile sınırlandırılmıştır.

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin bir etkisi olarak, Şubat 1951'de Marmara Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği, Mayıs 1953'de Orta Anadolu Bölgesi Köy Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği, Temmuz 1953'de Göller Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği ve Haziran 1954'de Akdeniz Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği kurulmuştur.

Uzun yıllar Ege bölgesinde köy öğretmenlerinin sorunlarını değişik yollarla dile getiren bu dernek, 1958 yılında Türkiye Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonu'na katılmıştır. 1965 yılında kurulan Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın kurulması ve söz konusu sendikanın köy öğretmenlerinin beklentilerine yanıt vereceği umulduğu için varlığına son vermiştir. Köy enstitülü öğretmenlerin kurdukları ilk mesleki örgüt olması bakımından Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin ayrı bir önemi vardır.

Dernek yönetimleri, gerek Gayret dergisi aracılığıyla gündeme getirilen ve gerekse Maarif, Ziraat ve Savunma vekâletleriyle yapılan görüşmeler sonrasında sorunlarının bazılarını çözüm bulmuşlardır. Türkiye'de köy enstitülü öğretmenlerin kurdukları ilk dernek ve örgütlenme olduğu için köy enstitülü öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların çözümünde önemli ölçüde Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin payının olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

I. Gazeteler ve Dergiler

Demokrat İzmir

Gayret

Tebliğler Dergisi

Yeni Asır

II. Kitaplar

AKYAVAŞ, Halil, *Toplum Kalkınması Çalışmaları, Etki Yayınları, İzmir, 2002.*

AKYÜZ, Yahya, *Öğretmen Örgütlenmesi: Türkiye, Fransa, İsviçre’de ve Uluslararası Düzeyde, Ankara: 1980, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.*

AKYÜZ, Yahya, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri, 1848-1940, Ankara: 1978, Doğan Basımevi.*

ALTUNYA, Niyazi, *Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi: 1908-1998, Ankara: 1998, Ürün Yayınları.*

BLACKBURN, Glenn, *Western Civilization: From the Birth of Modern Science to the Present, New York: 1991, St. Martin’s Press Inc.*

BRAUN, Robert J., *Teachers and Power: The Story of the American Federation of Teachers. New York: 1972, Simon & Schuster.*

COŞKUN, Feyzi, *Çalışma İlişkileri Bakımından TÖB-DER, Ankara: 1999, Kültür Bakanlığı Yayınları.*

DİNÇER, Süleyman, *Çitlenbik Kayayı Çatlattı, İzmir, 2002.*

EATON, William Edward, *American Federation of Teachers, 1916-1961, Urbana: 1975, Southern Illinois University Press.*

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Tüzüğü, İzmir: 1952, Anadolu Matbaası.

EVREN, Sami; ERDEM, Siyami ve YILDIRIM, Cafer, *Eğitim Emekçileri Tarihi, İstanbul: 1995, Bireşim Yayınları.*

GAFFNEY, Dennis, *Teachers United: The Rise of New York State United Teachers. Albany: 2007, State University of New York Press.*

GÖLDAŞ, İsmail, *İstanbul İlkokul Öğretmenlerinin Grevi (1920)*, İstanbul: 1984, Kardeşler Basımevi.

MURPHY, Marjorie, *Blackboard Unions: The AFT and the NEA, 1900–1980*, Ithaca: 1991, Cornell University Press.

ORHAN, Ahmet, *Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi ve Hukuki Dayanakları (1923-1980)*, İstanbul: 2001, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

PARKAY, Forrest W., *Social Foundations for Becoming a Teacher*, Boston: 2006, Pearson Education Inc.

TUNAYA, Tarık Zafer, *Türkiye’de Siyasal Partiler, cilt.1, İkinci Meşrutiyet Dönemi*, 2. baskı, İstanbul: 1988, Hürriyet Vakfı Yayınları.

III. Makaleler

AKYÜZ, Yahya, “Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On yılına Bakışlar (1908-1918)”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Ankara: 2009, Ankara Üniversitesi Basımevi ayrı basım, sayı.22, ss.1-49.

CAIN, Timothy Reese, “For Education and Employment: The American Federation of Teachers and Academic Freedom, 1926–1941”, *History of Higher Education Annual*, volume 26 (2007), pp.67-102.

NURDOĞAN, Arzu M, “Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallimler Cemiyetleri (1908-1914)”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Güz 2007, sayı.27, ss.65-82.

UYGUN, Selçuk, “Öğretmen Örgütleri ve Çanakkale Muallimler Birliği”, *Çağdaş Eğitim*, Nisan 2009, sayı. 363, ss.18-25.

YAŞAROĞLU, Ahmet Halit, “Meşrutiyetten Sonra İlk Talebe Cemiyeti-İlk Muallimler Cemiyeti”, *Öğretmen*, sayı.25-26, Kasım/ Aralık 1949.

IV. Tezler

AKGÖL, Halim, *Türkiye Öğretmenler Sendikası: 1965-1971*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.

KURT, Ali, *Öğretmenlerin Sendikal Eğilimleri (Ankara Örneği)*, TODAİ, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1994.

OKÇU, Kadir, *Türkiye’de Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu: 1948-1969*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.

Dernek Tüzüğü⁷³

Madde 1: Üyeleri arasında yardımlaşma amacıyla Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği adıyla bir dernek kurulmuştur. Siyasetle uğraşmaz. Merkezi İzmir’dir.

Madde 2: Esas meslekleri öğretmenlik olanların hür türlü fikrinsel gelişmelerine yardım etmek, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma esasları dâhilinde teşkilat kurmak ve bu suretle öğretmenlik mesleğinin yükselmesine hizmet etmektir.

Madde 3: Menşei köy enstitüsü olup ve 18 yaşını bitirmiş bilumum öğretmen, gezici öğretmen veya başöğretmen, ilköğretim müfettişleri ile milli eğitimin diğer işlerinde görevli bulunan memurlar derneğe üye olabilirler. Bu vasıfları taşıyanlar dernekçe bastırılmış üyelik beyannamesini usule göre doldurarak kaydedirler.

Madde 4: Çıkma ay dâhil olmak üzere bütün mali mükellefiyetini yerine getiren her üye dernekten çıkabilir. Yalnız on beş gün evvel keyfiyeti yazı ile derneğe bildirmesi şarttır. Bu formaliteyi yapmayanlar dernekten çıkarılmış sayılırlar.

Madde 5: En aşağı 15 üyesi bulunan (Ege Bölgesi dâhilinde) her yerde birer şube açılabilir. Şubeler bir Yönetim Kurulu, bir Denetleme Kurulu vasıtasıyla yönetilir. Yapacağı işler için genel merkezden alacağı yetki ile çalışır.

Madde 6: Derneğin organları şunlardır: a) Genel Kurul, b) Denetleme Kurulu, c) Haysiyet Divanı.

Madde 7: Şubelerin Organları: a) Genel Kurul, b) Yönetim Kurulu, c) Denetleme Kurulu.

Madde 8: Şubelerin seçeceği 10 kişiyi temsil eden delegelerin kapatılması ile her yıl eylül ayının sekizinci günü toplanır. Genel Kurul toplantısı delegelerin yarısından bir fazlasının gelmesiyle teşekkül eder. Toplantıda bu nisap elde edilmezse gelecek toplantı ilk 15 gün içinde yapılır. Üçüncü defa tehir edilemez. Genel Kurulun iki türlü toplantısı vardır: 1) Normal toplantı, 2) Fevkalade toplantı. Normal Genel Kurul toplantısı sekizinci maddede yazılı günde toplanır. Fevkalade toplantı ise onuncu maddeye göre yapılır. Genel Kurulun müzakere tutanakları toplantı başkanı, ikinci başkan ve kâtipler tarafından imzalanarak saklanır. Genel Kurulun verdiği kararlar ayrıca karar halinde yazılarak aynı suretle imza edilip saklanır.

Madde 9: Genel Kurul toplantısı yapılmazdan on gün evvel Yönetim Kurulu toplantısının yerini, gününü ve saatini, gündemini üyelere bildirmek mecburiyetindedir.

Madde 10: Genel Kurul, aşağıdaki durumlarda olağaniüstü (fevkalade) toplanabilir. a) Yönetim Kurulunun yarısından fazlasının istifası halinde, b) Derneğe kayıtlı üyelerin beşte birinin yazılı isteğiyle, c) Yönetim Kurulunun lüzum gördüğü hallerde.

73 Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Tüzüğü, İzmir: 1952, Anadolu Matbaası.

Madde 11: Genel Kurul toplantısının idare etmek için bir başkan, bir ikinci başkan, iki de kâtip seçilir.

Madde 12: Genel Kurul toplantısından alınacak kararlar üyelere yazı ile başkalarına da ilan tahtasında veya gazete ile bildirilir.

Madde 13: Genel Kurulun ödevleri şunlardır: a) Yönetim Kurulunun yıllık çalışma raporunu konuşmak, b) Bilançoju gözden geçirmek, c) Gelecek yıl için hazırlanacak bilançoju onaylamak, d) Yönetim Kurulunun veya derneğe kayıtlı asli üyenin onda birinin teklifi ile (genel toplantıdan beş gün evvel değişik şekli ve mucip sebepleriyle üyelere bildirmek şartıyla) tüzükte değişiklik yapmak, e) Üyeler arasında on kişilik bir Yönetim Kurulu seçme, g) Altı kişilik Denetleme Kurulu seçme, h) Beş kişilik Haysiyet Divanı seçme, i) Yönetim Kurulunun gelecek yıl yapacağı işler için direktif ve dileklerde bulunmak, j) Milli eğitimi ilgilendiren yurt içi ve dışı toplantılara katılmak üzere gönderilecek delegeleri seçmek veya onlara talimat vermek için Yönetim Kuruluna yetki vermek, k) Gereğinde derneğin feshine karar vermek.

Madde 14: Genel Kurulca seçilen on kişiden en fazla oy alanlardan beşi asil, beşi Yönetim Kurulunun yedek üyesi olurlar. Beş kişilik asil üyeler arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir sekreter, bir sayman ve bir veznedar seçerler.

Madde 15: Asil üyelere birinin başka bölgeye nakli, istifa, hastalık, ölüm veya herhangi bir sebepten dolayı dernekten ayrılması halinde yedeklerden fazla oy alan onun yerine geçilir.

Madde 16: Yönetim Kurulu en az ayda bir toplanır. Yönetim Kurulu başkanı lüzum görürse ayrıca da toplayabilir. Bunlara yedek üyeler de çağrılabilir. Ancak yedek üyelerin oy hakkı yoktur.

Madde 17: Belli bir özü olmadan üç toplantıya gelmeyen Yönetim Kurulu üyesi istifa etmiş sayılır.

Madde 18: Yönetim Kurulunun ödevleri: a) Derneğin günlük işlerini çevirmek, b) Üye sayısını arttırmak, c) Derneğin gelirini toplamak, d) İş bölümü esasından hareket ederek belirli çalışma alanları için üyeler arasından kollar teşkil etmek bunların toplantı yer ve zamanlarını belirterek çalışmalarını sağlamak, e) Doğum ve ölüm gibi hallerde dernek üyelerinin herhangi acele, çok gerekli ihtiyaçları karşısında borç veya armağan şeklinde yardıma koşmak, f) Devletin veya belediyenin gerekirse özel şirketlerin taşıma araçlarından her çeşit kültürel ve estetik dernek ve kurumların giriş paralarından, bütün medeni memleketlerde öğretmenlerin ettikleri istifadeyi sağlamak.

Madde 19: Yönetim Kurulu birinci maddede belirtilen amaca ulaşmak için yayın, eğitim, ekonomi ve benzeri kolları kurar. a) Yayın Kolu: Derneğin mesleki amaçlarına yardım edecek gazete, dergi, kitap, broşürler yayımlayarak meslektaşlar arasında kuvvetli bir eğitim ve öğretim şuur ve ülküsünün yayılmasına, kökleşmesine çalışır. b) Eğitim Kolu: Derneğin amaçlarını, öğretmenlik mesleğinin onur ve değerini cemiyete tanıttacak, meslektaşların ilmi ve terbiyevi bilgilerini arttıracak, okulla aile

arasındaki dayanışmayı kuvvetlendirecek konferanslar, müsamereler, konserler, temsiller, balolar ve toplantılar tertip eder. Memleket içi ve dışı eğitim hareketlerini takip ederek Yönetim Kurulunu aydınlatır, bu husustaki raporu ile teklifte bulunur. c) Ekonomi Kolu: Dernek üyelerinin refahını sağlayacak teşebbüslere girer. Sosyal yardım teşkilatı, istihlak ve yapı kooperatifleri kurulması hususunda Yönetim Kuruluna aydınlatıcı broşürler hazırlar, Yönetim Kurulundan bu alanda çıkacak önerilerin gerçekleşmesine çalışır.

Madde 20: Kolların çalışmalarından Genel Kurula karşı Yönetim Kurulu sorumludur.

Madde 21: Genel Kurulca seçilen altı kişinin üçü asil, üçü yedek olarak Denetleme Kurulu teşekkül eder. Ödevi, Genel Kurul adına Yönetim Kurulunun bir yıl içinde yaptığı sarfiyatın müspet vesika ve evraklara dayanıp dayanmadığını bütün gelir ve giderlerin yolunda cereyan edip etmediğini gözden geçirir. Neticeyi sene sonunda bir raporla Genel Kurula arz eder.

Madde 22: Genel Kurulca bir yıl için seçilen Haysiyet Divanı, Yönetim Kurulunca kendisine verilecek meslektaşların haysiyetlerine ait işlerle uğraşır. Derneğin gayelerine aykırı harekette bulunan üyelerle ihtar ve önemli hallerde üyelikten çıkarma cezalarından birini verebilir. Ancak üyelikten çıkarma cezasının Genel Kurulun tasvibinden geçmesi şarttır.

Madde 23: Dernek üyelerinin mali mükellefiyeti: a) Girerken verilecek bir defalık iki buçuk liradan az olmayan giriş parası. b) Ayda en az elli kuruş, en çok on lira arasında değişen aylık aidattan ibarettir. Altı ay içinde aylık yüklerini ödemeyenlerin üyeliği kendiliğinden kaybolur. Başka yerlere nakledilen öğretmenler gittikleri yerde ödemeğe devam ettikleri takdirde üyelikleri bakidir.

Madde 24: Dernek üyelerinden en az on kişinin yazılı teklifi ve Yönetim Kurulunun kabulü üzerine öğretmenlik mesleğine mensup olmayan fakat talim, terbiye mevzularına karşı ilgi ve sevgi besleyen bunu eser ve hizmetleriyle belli edenler (asli üyelere yüklenen mali mükellefiyete bağlı olmak şartıyla) fahri üye olabilirler. Fahri üyeler oy hakkına malik olmaksızın Genel Kurul toplantılarına iştirak ederler. Yönetim Kurullarının teklifi ile ve Genel Kurulca kendilerine fahri üyelik verilmiş olan büyüklüklerden aidat istenmez.

Madde 25: Derneğin gelirleri şunlardır: a) Giriş paraları ve aidat, b) Fertler ve teşekküllerce yapılacak bağışlar, c) Devlet, belediye ve özel idarece verilecek ödenekler, d) Yayın, müsamereler, temsil, konser, çay, balo, garden partisi, eşya piyangoları, gezi ve her nevi spor gösterileri hâsılatı.

Madde 26: Derneğin masrafları: a) Dernek bina kirası, memur ve hizmetli gideri, b) Kırtasiye, ısıtma, aydınlatma, döşeme masrafları, c) 18. maddede yazılı amaçların tahakkukuna gidecek masraflardır.

Madde 27: Herhangi bir sebep yüzünden (Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği) dağılacak olursa, derneğin bütün malları (Çocuk Sevenler Derneği'ne) terk edilir.

Madde 28: Derneğin kurucu üyeleri şunlardır: Halil Akyavaş, Bayındır Arıkbaşı - Çırpıköy Okulu Öğretmeni, T.C. Tebaalı; Kemal Akyavaş, Bayındır Falaka Okulu Başöğretmen, T.C. Tebaalı; Mehmet Aşıcı, Bayındır Buruncuk Okulu Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Ahmet Bakıcıol, Bayındır Yusufçu Okulu Öğretmeni, T.C. Tebaalı; İbrahim Çitak, Bayındır Furunlu Okulu Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Kemal Karaaslan, Torbalı Aslanlar Köyü Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Yusuf Okutan, Karaburun İncelik Okulu Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Mustafa Orak, Bayındır Hasköy Okulu Öğretmeni, T.C. Tebaalı; Remzi Özkan, Bayındır Karahanlı Okulu, Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Selahattin Tosun, Bayındır Elifli Okulu Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; Mehmet Ali Vural, Bayındır Arıkbaşı-Çırpı Bölgesi Gezici Başöğretmeni, T.C. Tebaalı; İbrahim Yıldız, Bayındır Torbalı-Havuzbaşı Okulu Başöğretmeni, T.C. Tebaalı.